

«І поки житиму, писатиму я твори, що возвеличують життя й добро для всіх людей Землі!»

Такими пронизливими і щирими словами закінчується автобіографічна книга відомого чернігівського письменника, члена редакційної ради газети Чернігівської єврейської общини «Тхія» Олексія Григоровича Брика «Дороги життя», презентація якої відбулася 30 січня у читальній залі Чернігівської ОУНБ ім. В.Г. Короленка. Ця безумовно значна подія в літературному житті нашого міста дає привід ще раз поговорити про письменника, його непросту долю та його творчість. А доля Олексія Григоровича — це доля єврея, якому вдалося вижити в часи нацистської окупації, це життя в часи складних повоєнних років і його більш ніж піввіковий трудовий шлях, до самого кінця ХХ століття відданий справі народної освіти, а також і його плідна літературна творчість, яка розпочалася вже в ХХІ столітті. І тому книга «Дороги життя» — книга спогадів.

2020 рік для прозаїка Олексія Брика насправді видався ювілейним. Перший його літературний труд — книга оповідань «Диво-жінка» — побачив світ рівно два десятиріччя тому, 2000 року. В післямові до неї відомий український поет, прозаїк, публіцист, громадський діяч, літературний критик Станіслав Опанасович Реп'ях, який свого часу фактично і благословив О.Г. Брика на письменницьку стежину, писав: «Хай щастить книзі у дорозі до читача, а авторіві — у написанні нових творів, таких же правдивих і хвилюючих». Як бачимо, ці слова виявились пророчими. О.Г. Брик виявився дуже плодотворним письменником: 25 книг (друга ювілейна цифра!) за 20 років, — а книги його — дійсно правдивими та хвилюючими.

Ну, а зараз повернемося до читальної зали Чернігівської ОУНБ ім. В. Г. Короленка, яка в день презентації книги «Дороги життя» українського письменника, лауреата багатьох літературних премій, чернігівця Олексія Брика збирала чимало шанувальників його творчості: лікарів, науковців, викладачів, державних та громадських діячів, керівників благодійних організацій, бібліотекарів, журналістів, музикантів — і, звісно, колеги по письменницькому цеху. І щоб читачі нашої газети трошечки доторкнулися до атмосфери, яка панувала того вечора, надамо слово гостям письменника.

Представляючи роман і його автора, голова Чернігівської обласної організації Національної Спілки письменників України Ганна Арсенівна Баран зокрема зазначила:

«Олексій Григорович — невтомна людина, просто приклад для всіх нас, як треба працювати, зразок того, що ніколи не пізно починати, бо почав він писати після виходу на заслужений відпочинок. Людина вирішила, що може багато подарувати світу. І людина ця молода за своїми поглядами, і в той же час людина глибока. Наприклад, його роман «А дерева мовчали» — це взагалі один із найкращих романів сучасності».

А ще Ганна Василівна «видала таємницю»: «Зараз, у рік свого 85-річчя (третя ювілейна дата!) О.Г. Брик вже готує до друку два наступних видання».

Давній друг О.Г. Брика і герой його роману «У вирі життя» Надзвичайний і Повноважний Посол України Петро Дмитрович Шаповал, вітаючи письменника, сказав:

«Всі Ваші твори побудовані на фактах життя. Ваша книга близька старшому поколінню і буде близька молодому поколінню тим, що розповідає про те, ким були і як жили наші діди і батьки, як вони хотіли, щоб ми були в них

кращими. І тому Вам, Олексій Григорович, велике спасибі. А побажати Вам хочу тільки того, чого не можна купити: здоров'я, любові, щастя і друзів».

Для письменника редактор — дуже рідна людина. Хто тобі ще краще порадить і підкаже... А редактором не тільки роману «Дороги життя», а й багатьох книжок О.Г. Брика стала відома чернігівська журналістка, головний редактор газети «Деснянська правда» Людмила Пархоменко.

«Я впевнена, — зазначила Людмила Василівна, — що це одна з найкращих книжок, яку точно будуть вивчати в школах, тому що це не тільки художній твір. Я б сказала, що роман «Дороги життя» — це така одухотворена мапа того прожитого життя, яке є епохою, і от за нею люди будуть йти і розбиратися, як там було, щоб не критикувати занадто суворо. Бо трудно було жити людині, народженій перед війною, маючи ще й непросту національність, за яку теж гнобили, а в роки війни — переслідували...».

Дуже душевним був виступ ще одного друга О.Г. Брика — головного лікаря Чернігівської обласної дитячої лікарні, заслуженого лікаря України Олександра Карети.

«Ця книжечка, яку я прочитав з великим задоволенням, — сказав Олександр Панасович звертаючись до присутніх, — з тих книг, до якої я б взяв епіграфом слова Шевченка «Хіба самому написати/Таки посланіє до себе./Та все дочиста розкажуть./Усе, що треба, що й не треба». Це мемуарна література. Вона має цінність виховну. Але що мене зачепило у цій книжці — це село українське. Село на Вінничині і життя бідної єврейської родини. І над чим я задумався: ми звикли, що єврейська сім'я, єврейська національність — це дружна спільнота, а судячи з книжки — мабуть, як і у всіх національностей, не все так гладко. Гайсин — такий же самий райцентр, як і моя Сосниця. І так жили і ми. Що мене ще тонуло — це теплота викладу життя, без злоби, без образ. Ну, і як лікарю мені приємно, що тепло згадуються мої колеги — лікарі. Дякую за те, що Ви патріот Олексій Григорович, не заокеанський, бо я мав можливість спілкуватися із патріотами з-за океану, які люблять Україну на відстані, а це дуже різні речі: любити Україну тут — і здалека...».

Про те, якою популярністю користуються книги Олексія Брика, розповіла директор ОУНБ ім. В.Г. Короленка Інна Аліференко: «Ми проводимо такі читацькі статистичні дослідження не тільки в нашій бібліотеці, а й по області. Що стосується роману «Дороги життя» — він читається дуже легко. Ми бачимо, з якою великою любов'ю автор пише про людей, навіть про тих, хто до нього не завжди ставився справедливо, належним чином. Хоча для себе я відмітила, що О.Г. — везунчик по життю, бо його завжди оточує багато хороших людей».

До слова запрошується давній приятель О.Г. Брика — ректор Чернігівського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти імені К.Д. Ушинського Анатолій Заліський:

«Так сталося, що наші життєві дороги з Олексієм Григоровичем пересікалися і пересікаються. Але, почитавши книжку, я ще дуже багато чого дізнався, про що не знав. Олексій Григорович був вчителем в Шестовицькій школі, а я — в Слабині, це буквально 3 км. навпростець через ліс.

А познайомилися ми з ним потім, коли я був призначений директором школи Слабинської, а він вже працював директором середньої школи у Михайло Коцюбинському. Ми часто зустрічалися на нарадах. Я Вам дуже дякую, Олексію Григоровичу, що Ви в своїй книзі згадуєте дуже багато наших колег, згадуєте добрим словом і тих, хто керував районом. Ми повинні історію нашу більше вивчати по спогадам очевидців, а не тільки по архівним матеріалам».

Майже чверть століття, з середини 1990-х років доля Олексія Григоровича тісно пов'язана з Чернігівською єврейською общиною. Ми дуже пишаємося тим, що серед нас є така непересічна людина — український письменник Олексій Брик. І тому модератор заходу дуже слушно для наступного привітання запросила разом двох людей: голову Благодійного єврейського фонду «Хасде Естер» Ірину Ліпкіну і мене, Семена Бельмана, голову Чернігівської єврейської общини. Далі дозволю собі продовжити мовою виступаючих, бо переклад дещо спрощує душевність та глибину думок.

«Поколение наше, говорят, было самое читающее, — почала своє привітання Ірина Ліпкіна, — і ми читали про боевые и трудовые подвиги, но вот такую открытую, честную книгу в те времена ни за что не дали бы издать. Сегодня это стало возможным. Эта книга разрушает штампы. Вот пример. Когда люди узнают, что я директор благотворительного еврейского фонда и что мы помогаем бедным и малообеспеченным евреям, у меня часто спрашивают: «А что, евреи бывают бедные?». А вот книга Брика на примере истории его семьи развенчивает этот миф. Для меня было открытием и то, что, оказывается, были времена в СССР, когда за то, что ты учишься в старших классах школы, родители должны были платить деньги. И когда я прочла книгу до конца, осталось ещё много вопросов. Например, что стало с этими людьми, что стало потом с еврейкой Таней, которая работала переводчицей в немецкой комендатуре? Так что, Алексей Григорьевич, нужно продолжать эту работу. Да, в нашей стране были непростые времена, и нужно говорить об этом правду, и вот А.Г. в этой своей книге говорит правду. Многие начинают понимать, хотя это и сложно. Так что спасибо Вам, что Вы начали говорить правду. Это не каждому дано. Мы Вас любим. Вы, Алексей Григорьевич, не просто писатель — Вы летописец, и мы со своей стороны будем делать всё, чтобы Вы могли писать ещё долго-долго, и мы будем Вам помогать».

Вот такие трогательные, теплые слова звучали в тот холодный январский день. Готов подписаться подо всем сказанным выше: книга удивительная. Ведь автор, который пишет не только о знаменитостях, которые встретились на его длинном жизненном пути, но не забывает сказать тёплое слово даже о своих сегодняшних соседях по пятиэтажке — совершенно простым людям — заслуживает особой похвалы. Один из известных еврейских хасидских праведников раввин Нахман, могила которого находится в Умані, в конце XVIII века писал: «В любой настоящей книге запечатлён образ автора». Вот и читая книгу А.Г. Брика «Дороги життя», ясно видишь образ её автора. И это не красивые слова, ведь я знаю Алексея Григорьевича не по книжкам, а по многолетнему общению, по его интервью для радио и телевидения, при которых я присутствовал, наконец — по совместной работе в редколлегии нашей газеты и по тому, как он всегда готов прийти на помощь.

Ну, а завершилася презентація книги О.Г. Брика «Дороги життя» чудовим музичним вітанням ще одного друга письменника, чернігівського композитора Володимира Горленка. У виконанні автора пролунала прекрасна лірична пісня «Кохана, де ти?» на вірші... Олексія Брика.

